

Juridikavdelningen
Hanna Johansson

Serienummer PRS 2024:1

Tillämpning av artikel 6 i förordning 883/2004 vid sammanläggning av försäkringsperioder för rätt till garantipension och garantipension till omställningspension vid export av förmånerna enligt nationella regler

Pensionsmyndighetens ställningstagande

Artikel 6 i Europaparlamentet och Rådets förordning 883/2004 ska tillämpas vid prövning av rätt till garantipension eller garantipension till omställningspension enligt 5 kap. 17 a § socialförsäkringsbalken (SFB).

En sådan prövning kan aktualiseras:

- när en ansökan prövas,
- när ett definitivt beslut ska fattas efter ett provisoriskt beslut,
- vid en eventuell prövning i sak enligt 113 kap. 23 § SFB, eller
- när den enskilde har begärt prövning enligt 113 kap. 29 eller 31 § SFB.

Pensionsmyndigheten ska inte med stöd av 113 kap. 29 eller 31 § SFB, ex officio, med hänsyn till artikel 6 i Europaparlamentet och Rådets förordning 883/2004, ompröva beslut om att det saknas rätt till garantipension eller garantipension till omställningspension enligt 5 kap. 17 a § SFB på grund av att kravet på tre års försäkringstid inte är uppfyllt.

Bakgrund

Den 15 januari 2021 fattade Pensionsmyndigheten beslut om allmän pension från och med februari 2021 för en person bosatt i en annan EES-medlemsstat. Rätten till garantipension prövades med tillämpning av den tillfälliga bestämmelsen i 5 kap. 17 a § SFB om att garantipension fick lämnas till bosatta i en annan EES-medlemsstat eller Schweiz. Pensionsmyndigheten bedömde att den enskilde saknade rätt till garantipension eftersom hen inte hade tre år med försäkringstid i Sverige.¹

Den enskilde begärde omprövning och överklagade därefter Pensionsmyndighetens beslut att inte ändra beslutet daterat den 15 januari 2021.

Efter dom om avslag i förvaltningsrätten överklagade den enskilde på nytt och Kammarrätten i Stockholm meddelade dom den 3 oktober 2022. Kammarrätten ändrade förvaltningsrättens dom avseende rätten till garantipension och uttalade att artikel 6 i Europaparlamentet och Rådets förordning 883/2004 ska tillämpas för sammanläggning av försäkringstid för bedömning av rätt till garantipension även för bosatta utanför Sverige.

---

¹ 67 kap. 2 § SFB.

Pensionsmyndigheten överklagade domen och den 7 februari 2024 meddelade Högsta förvaltningsdomstolen slutligt beslut om ej prövningstillstånd. Således står kammarrättens dom fast.

Kammarrättens dom är inte i linje med Pensionsmyndighetens hittillsvarande tillämpning avseende tillgodoräknande av försäkringstid vid prövning av rätt till garantipension enligt 5 kap. 17 a § SFB. Efter Högsta förvaltningsdomstolens beslut måste Pensionsmyndigheten därför ta ställning till vilka åtgärder kammarrättens dom föranleder i verksamheten.

Bestämmelserna i 5 kap. 17 a § SFB skulle ursprungligen upphöra att gälla vid utgången av år 2019, men förlängdes och kom till slut att upphöra först vid utgången av år 2022 och redan från och med den 1 oktober 2022 var den inte längre tillämplig för den som inte beviljats förmånerna för tid dessförinnan.²

Skälen för ställningstagandet

Med hänsyn till att Högsta förvaltningsdomstolen inte meddelat prövningstillstånd bedömer Pensionsmyndigheten att artikel 6 i Europaparlamentet och Rådets förordning 883/2004 fortsättningsvis ska tillämpas vid prövning enligt 5 kap. 17 a § SFB på sätt som följer av domen från kammarrätten.

Kammarrättens dom avsåg garantipension. Eftersom 5 kap. 17 a § SFB och artikel 6 i Europaparlamentet och Rådets förordning 883/2004 är tillämpliga på samma sätt avseende garantipension till omställningspension bedöms att tolkningen i domen även ska tillämpas avseende garantipension till omställningspension.

Omprövning på begäran av den enskilde enligt 113 kap. 23 § SFB

Vid en omprövning ska gällande rätt vid tidpunkten för prövningen tillämpas. Således ska 5 kap. 17 a § SFB och artikel 6 i Europaparlamentet och Rådets förordning 883/2004 tillämpas i enlighet med kammarrättens dom.

En begäran om omprövning ska ha kommit in till Pensionsmyndigheten inom två månader från det att den enskilde tagit del av beslutet.³ Mot bakgrund av när 5 kap. 17 a § SFB upphörde att gälla bör det finnas få, om alls några, beslut som meddelats i sådan närtid att det kan bli aktuellt att ompröva dessa beslut. Det hindrar dock inte att den enskilde ändå begär omprövning. Även om en begäran avvisas för att den har kommit in för sent ska det prövas om beslutet, som begäran avser, ska ändras med tillämpning av 36 § förvaltningslagen (FL) (2017:900). Ändring i enlighet med kammarrättens dom bedöms dock som utgångspunkt inte bli aktuell vid en prövning enligt 36 § FL eftersom tillämpningen av denna paragraf kräver att beslutet, som det begärs omprövning av, innehåller en uppenbar felaktighet till följd av myndighetens eller någon annans skrivfel, räknefel eller något annat liknande förbiseende.

Prövning enligt 113 kap. 29 eller 31 § SFB

Bestämmelserna i 113 kap. 29 § SFB ger möjlighet att, utan inskränkning, ändra beslut till fördel för den enskilde inom två månader från att beslutet meddelades. Mot bakgrund av när 5 kap. 17 a § SFB upphörde att gälla, respektive inte längre var

---

² SFS 2019:646, SFS 2022:1037 och SFS 2022:1037.

³ 113 kap. 26 § 1 st. SFB.

tillämplig, bör det finnas få, om alls några, beslut som meddelats i sådan närtid att ändring med stöd av denna regel.

Den nya praxis som domen från kammarrätten utgör är i sig inget synnerligt skäl för ändring enligt 113 kap. 31 § SFB.⁴

Enligt Pensionsmyndighetens uppfattning finns det generellt sett ett relativt stort utrymme för myndigheten att ändra felaktiga beslut till den enskildes fördel. Det förhållandet att ett beslut har blivit felaktigt till den enskildes nackdel bedöms därför, tillsammans med övriga omständigheter i ärendet, kunna anses utgöra ett synnerligt skäl för ändring.⁵

Möjligheten att ändra beslut innebär dock inte att Pensionsmyndigheten måste göra det. Alltför små och betydelselösa fel bör inte medföra någon ändring.⁶ När den enskilde själv påtalar felet och begär ändring kan man dock utgå ifrån att felet inte är betydelselöst.⁷

Prövning av rätt till garantipension eller garantipension till omställningspension enligt 5 kap. 17 a § SFB med tillämpning av kravet på tre års försäkringstid i Sverige kan, på grund av övergångsbestämmelser vid införandet av paragrafen tillsammans med dess upphörande, avse perioden från och med december 2018 till och med december 2022.⁸ Således är det fråga om en förhållandevis begränsad period.

De enskilda som bedömts sakna rätt till garantipension eller garantipension till omställningspension på den grunden kan också antas vara relativt få.

Oaktat om artikel 6 i Europaparlamentet och Rådets förordning 883/2004 ska tillämpas för prövning av rätten till garantipension eller garantipension till omställningspension så ska den inte tillämpas för beräkningen. Det är således bara försäkringstiden i Sverige, ett eller två år, som tillgodoräknas för beräkningen. Det innebär att om besluten om att det saknas rätt till garantipension eller garantipension till omställningspension skulle ändras för de berörda så får de ingen, eller en mycket låg, garantipension eller garantipension till omställningspension, beroende på hur stort deras beräkningsunderlag är.

Felet avser således en begränsad period för en liten grupp och har mycket små eller inga ekonomiska konsekvenser för de enskilda. Felet bör därför, som utgångspunkt, inte medföra någon ändring ex officio.

Definitiva beslut efter provisoriska beslut

Ett definitivt beslut som följer på ett provisoriskt beslut är självständigt i förhållande till det provisoriska beslutet och ska fattas i enlighet med gällande rätt då beslutet fattas. Således ska 5 kap. 17 a § SFB och artikel 6 i Europaparlamentet och Rådets

---

⁴ Pensionsmyndighetens rättsliga ställningstagande, 2015:1, ”Synnerliga skäl” vid omprövning av beslut till nackdel för den enskilde, VER 2015-175.

⁵ Pensionsmyndighetens rättsliga ställningstagande, 2018:6, Omprövning av beslut om garantipension till ålderspension för personer födda år 1938 eller senare och av beslut om garantipension till omställningspension, till beräkning i enlighet med EU-domstolens dom i mål C-189/16 och Högsta förvaltningsdomstolens dom i mål nr 4078-14, 3.3.2 s.6, VER 2018-371.

⁶ Prop. 1997/98:151, s. 754.

⁷ Prop. 2016/17:180, s. 305.

⁸ SFS 2018:627, SFS 2019:646, SFS 2022:1037 och SFS 2022:1037.

förordning 883/2004 tillämpas i enlighet med kammarrättens dom vid sådana definitiva beslut.

Detta rättsliga ställningstagande har beslutats av stf. chefen för juridikavdelningen, Martina Irving, efter föredragning av jurist Hanna Johansson.

Beslutet har föregåtts av beredning med produktionsavdelningen.

Martina Irving

Hanna Johansson